

הלכות זכיה ומתנה פרק ו

א. מנהג פשוט ברב המדינות שבזמן שישא אדם אשה, משלחין לו רעיו ומידעיו מעות כדי שיתחזק בהן על ההוצאה שמוציא במשתה, ובאים אותן הרעים והמידעים ששלחו, ואוכלין ושותין עם החתן בשבעת ימי המשתה או במקצתן: הכל כמנהג המדינה. ואלו המעות שמשלחין נקראין שושבינות, ואותם האנשים ששלחו אלו המעות ואוכלין ושותין עם החתן נקראים שושבינין.

ב. השושבינות אינה מתנה גמורה: הדברים ידועים שלא שלח זה עשרה דינרין, כדי שיאכל וישתה בזוז אחד; ולא שלח אלא ודעתו שאם ישא הוא אשה, יחזור וישלח לו כמו ששלח לו. לפיכך אם נשא זה, ולא החזיר לו השושבינות הרי זה תובעו בדין, ומוציאה ממנו. ואין יכול לתבעו, עד שישא בדרך שנשא הוא.

ג. פיצד: ראובן שנשא בתולה, ושלח לו שמעון שושבינות, ואחר כך נשא שמעון אלמנה אינו יכול לתבע ראובן להחזיר לו השושבינות, שהרי אומר לו איני מחזיר לך אלא בבתולה כמו שנתתה לי. וכן אם שלח לו בנשואי אלמנה, אינו יכול לתבעו ולהחזיר לו בנשואי בתולה.

ד. עשה ראובן משתה בגלוי ובפרהסיא, ועשה שמעון בצנעה, או שעשה ראובן בצנעה, ועשה שמעון בפרהסיא אינו יכול לתבעו, שהרי אומר לו איני עושה עמך אלא בדרך שעשית עמי.

ה. ראובן שנשא, ושלח לו שמעון שושבינות, ואכל ושתה עמו, ואחר כך נשא שמעון בנשואי ראובן עצמן, ובא ראובן ואכל ושתה עמו, או שקרא לו שמעון לאכל ולא רצה לבוא, או שהיה במדינה ושמע קול טבלה במקום שאין דרכן לקרות אחד אחד אלא כל השומע יבוא, ושמע ולא בא חייב להחזיר השושבינות כלה: שהרי ידע ולא בא, או קרא לו במקום שדרכן לקרות אחד אחד ולא בא.

ו. לא היה ראובן במדינה מנפין לו דמי מה שאכל ושתה שמעון אצלו, ומחזיר שאר השושבינות. וכן אם היה במדינה, ולא קראהו או לא הודיעו מנפין לו; ויש לו עליו תרעמת, מפני שלא הודיעו.

ז. וכמה מנפין: נהגו בנפוי אם דינר אחד שלח לו שמעון אינו מחזיר לו כלום, שזה הוא דמי מה שאכל. ואם יתר על דינר עד סלע שלח לו, מנפה לו מחצה. מסלע ולמעלה, אומדין דעת המשלח. ושעור השושבינות אם אדם חשוב הוא, מנפה לו מחצה; ואם צר עין ומדקדק בהוצאתו, אינו מנפה לו אלא שעור מה שאכל ושתה, ומשלם לו השאר.

ח. מת שמעון קדם שישא אשה, או שנשא ומת בתוך ימי המשתה אין ראובן חייב להחזיר ליורשי שמעון כלום, שהרי אומר להם תנו לי שושביני ואשמח עמו.

ט. לפיכך אם שמח עמו ואחר כך מת שמעון, או שקרא לו ולא בא, או שלא היה במדינה, או שלא הודיעו הואיל ושלמו ימי המשתה ואחר כך מת שמעון, חייב ראובן להחזיר השושבינות

לְיֹרְשָׁיו: או כָּלָה; או בְּנָכוּי, אִם לֹא הוֹדִיעוּ או לֹא הָיָה עִמּוֹ
בְּמַדִּינָה.

י. מֵת רְאוּבֵן, וְאַחֵר כֶּךָ נָשָׂא שְׁמֵעוֹן אִשָּׁה, וְשָׁלְמוּ יָמֵי הַמִּשְׁתָּה
מִקּוֹם שְׁנֵהֲגוּ לְגִבּוֹת הַשּׁוֹשְׁבֵינּוֹת מִן הַיֹּרְשִׁין, כּוֹפִין יֹרְשֵׁי
רְאוּבֵן לְהַחְזִיר בְּנָכוּי; וּמִקּוֹם שֶׁלֹא נִהְגּוּ, אֵין הַיֹּרְשִׁין מְשַׁלְּמִין
כָּלוּם.

יא. מֵת רְאוּבֵן אַחֵר שֶׁנָּשָׂא שְׁמֵעוֹן אִשָּׁה וְשָׁלְמוּ יָמֵי הַמִּשְׁתָּה
כּוֹפִין אֶת יֹרְשָׁיו לְשֵׁלֶם הַשּׁוֹשְׁבֵינּוֹת בְּכָל מִקּוֹם, שֶׁהָרִי נִתְחַיֵּב
אֲבִיהֶן לְשֵׁלֶם. וְאִם כָּלָה הָיָה חַיֵּב לְשֵׁלֶם, מְשַׁלְּמִין אֶת כָּלָה;
וְאִם בְּנָכוּי, מְשַׁלְּמִין בְּנָכוּי.

יב. חֲמִשָּׁה דְּבָרִים נֶאֱמָרוּ בַּשּׁוֹשְׁבֵינּוֹת: נִגְבִּית בְּבֵית דִּין, שְׂאִינָה
אֶלֶּא כִּמוּ מְלוּה. וְאִינָה מְשַׁתְּלֶמֶת אֶלֶּא בְּעוֹנָתָה כְּעִין נְשׂוּאִי
רְאוּשׁוֹן, שְׁזָה כִּמוּ תִנָּאִי הוּא, אָף עַל פִּי שֶׁלֹא פִּרְשׁ שְׁעַל דַּעַת
זוּ שְׁלַחָה. וְאֵין בָּהּ מְשׁוּם רַבִּית; אֶפְלוּ שְׁלַח לוֹ דִּינָר, וְהַחְזִיר
לוֹ עֲשָׂרָה מָתָר, שֶׁלֹא עַל מְנַת לְהוֹסִיף לוֹ שְׁלַח. וְאֵין הַשְּׁבִיעִית
מְשַׁמְטָתָה, שְׂאִינּוּ יָכוֹל לַגֵּשׁ אוֹתוֹ וּלְתַבְּעוֹ עַד שִׁישָׁא בְּדֶרֶךְ
שֶׁנָּשָׂא הוּא. וְאֵין הַבְּכוֹר נוֹטֵל בָּהּ פִּי שְׁנַיִם כְּשֶׁתַּחְזֹר לַיֹּרְשִׁין
מִפְּנֵי שֶׁהוּא רְאוּי, וְאֵין הַבְּכוֹר נוֹטֵל בְּרְאוּי כִּמוּ שִׁיתְּבָאָר
בְּמִקּוּמוֹ.

יג. הַשּׁוֹלַח תְּשׁוּרָה לַחֲבֵרוֹ, או שְׁנַתֵּן לוֹ מַעוֹת כְּשֶׁמָּטָה יָדוֹ,
וְהוּא מִמָּאֵן לִקְחָה, וְזָה נִשְׁבַּע שְׂאִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹא תִקַּח וְהַפְצִיר
בוֹ עַד שֶׁלִּקְחָה, וְכָל כִּיּוֹצֵא בָּאֵלוֹ אָף עַל פִּי שֶׁלֹא פִּרְשׁ, הָרִי אֵלוֹ
מִתְּנָה, וְאִינּוּ יָכוֹל לַחְזֹר וּלְתַבְּעַ, עַד שִׁיפְרֹשׁ שֶׁהִיא מְלוּה.

יד. וְכֵן הַשּׁוֹלַח לַחֲבֵרוֹ כִּדִּי יֵין וְכִדִּי שֶׁמֶן וּפְרוֹת בָּעֵת הַנְּשׂוּאִין
אֵינָן נִגְבִּין בְּבֵית דִּין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן גְּמִילוֹת חֲסָדִים; וְלֹא נֶאֱמָרוּ
דִּינֵי הַשּׁוֹשְׁבֵינּוֹת אֶלֶּא בְּמַעוֹת בְּלָבָד.